

Årsplan 2026-2027

Virksomhet Søndre Skjeberg barnehager

Sandbakken barnehage

Stasjonsbyen barnehage

*«Å være er å lære, relasjoner skaper tilhørighet,
erfaring skjer gjennom prøving og feiling,
hvor prosessen er i fokus.»*

Menneske-/læringsyn i Sarpsborg barnehagene 2026

INNLEDNING

Virksomhet Søndre Skjeberg barnehager består av Sandbakken og Stasjonsbyen barnehager. Barnehagene ligger på Klavestadhaugen og i Stasjonsbyen i Skjeberg. Begge barnehagene er partnerbarnehager med Høgskolen i Østfold, og har studenter i praksisperioder gjennom året. Vi er på god vei mot å nå målet i Regjeringens strategi om 60% barnehagelærere i barnehagene våre.

Vår årsplan er regulert av Lov om barnehager og bygd opp med utgangspunkt i rammeplanens føringer om hva en årsplan skal inneholde. Den bygger også på Sarpsborg kommunes verdigrunnlag og Handlingsplan for 2026-2029.

Årsplanen er personalets arbeidsdokument, og beskriver først og fremst hvordan vi omsetter rammeplanens innhold til praksis. Planen er felles for begge barnehagene. Virksomhetens to barnehager er ulike og barnegruppene endrer seg fra år til år, noe som har betydning for innhold og organisering. Arbeidsmåter og organisering vil derfor variere ut fra barnehagenes egenart og hva som passer den enkelte barnehage best. Basene /avdelingene har også egne periodeplaner som tar utgangspunkt i årsplanen. Disse planene bidrar til å sikre at vi går fra ord til hender.

Proessen med Årsplanen startet i personalgruppene i januar 2025.

Det arbeides nå for å utarbeide en felles mal for årsplan for kommunale barnehager. En ny oppvekstplattform er også under utarbeidelse. Begge disse vil ha betydning for barnehagenes pedagogiske arbeid og årsplanens innhold. Gjennom drøftinger våren 2026 har vi kommet fram til at planen videreføres også for barnehageåret 2026-2027.

Årsplanen er utarbeidet våren 2025, og ble godkjent SU i begge barnehagene i juni 2025. Kun små revideringer var gjort når planen ble lagt fram og godkjent SU i juni 2026.

VISJON: SAMMEN SKAPER VI SARPSBORG**VERDIGRUNNLAG**

Alle ansatte i barnehagene våre må stille seg bak, aktivt forholde seg til og jobbe med kommunens verdigrunnlag.

Sarpsborg kommune legger følgende verdier til grunn for sine tjenester:

Framtidsrettet:

Vi er pådrivere til at sarpsborgsamfunnet kan møte morgendagens utfordringer og forbedring. Vi gir rom for utvikling og forbedring. Vi er modige og tør å finne nye løsninger

Åpen:

Vi inviterer til samarbeid og medvirkning, legger til rette for innsyn og møter hverandre med raushet.

Respektfull:

Den enkelte blir sett og hørt. Vi respekterer mangfold og ulikheter.

Troverdig:

Det er samsvar mellom ord og handling. Vi er forutsigbare og profesjonelle.

HANDLINGSPLAN (HP)

I Sarpsborg kommunes «Handlingsplan for 2026-2029» er et hovedmål på oppvekstområdet:

- **Sarpsborg skal være en kommune der barn og unge opplever mestring og tilhørighet**

Våre barnehager skal være et sted hvor barna trives og har det trygt og godt. Gjennom omsorg, lek, læring og danning, i samspill med andre barn og voksne, ønsker vi å bidra til at barna utvikler positiv selvfølelse, kunnskap og ferdigheter for å mestre og lykkes gjennom livet.

Når du lukker barnehageporten for aller siste gang ønsker vi at du:

- Vet at du er unik og verdifull som den du er
- Gleder deg til å ta fatt på resten av livet
- Har vennskap du kan bygge videre på
- Tar med deg gode opplevelser, erfaringer og minner fra tiden din i barnehagen

MENNESKESYN OG LÆRINGSSYN

BARNEHAGENS SAMFUNNSMANDAT

SAMFUNNSMANDAT:

Barnehagen er første del av utdanningsløpet.
Barnehagen skal ivareta barnas behov for **omsorg** og **lek**, fremme **læring** og **danning** som grunnlag for allsidig utvikling. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling.
Barnehagen er en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv.

FAGOMRÅDER

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) gir retning om 7 fagområder som skal være gjennomgående for barnehagens innhold. Disse er:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

KJERNEBEGREPER I BARNEHAGENS INNHOLD

Omsorg, læring, lek og danning

Verdier, menneskesyn og læringssyn er grunnleggende for hvordan vi forstår begrepene og hvordan personalet omsetter innholdet fra ord til hender.

Gjennom omsorg, lek og danning skjer læring. **Lek** er barns måte å være i livet på. Lek skal være en sentral del av barnas liv i barnehagen. Gjennom lek får barna uttrykke seg selv og delta i fellesskapet. Leken skal oppleves som en trygg arena for barns utvikling både individuelt og sammen med andre.

Omsorg handler om å anerkjenne menneskers verdi uavhengig av deres handlinger. Et miljø preget av omsorg skal sørge for at alle føler seg sett, hørt og verdsatt, og hvor relasjonene bidrar til å gi barn følelse av trygghet og tilknytning. Det å møte motstand er også en del av god omsorg. Barn skal møte voksne i barnehagen som hjelper de til å bli kjent med og lærer å håndtere egne følelser, finner og blir kjent med egne grenser, samt legger til rette for å gjøre erfaringer på hva de mestrer og ikke mestrer.

Danning handler om barnets overordnede sosiale og individuelle utvikling gjennom hele livet. Dannelsesprosessen handler om å lære barn å tenke selv. Danning gjør mennesker indre motivert, og bidrar til at man gjør det som er rett, ikke fordi andre ser deg, men fordi det kommer innenfra. Danning er en kontinuerlig prosess som hjelper barn å forstå seg selv i relasjon til andre og verden rundt dem.

Alle erfaringer gir **læring**. Dette skjer gjennom selv å være aktiv, få lov til å prøve og feile. Voksenrollen er helt essensiell for at barn skal kunne tilegne seg nødvendige kunnskaper og grunnleggende ferdigheter for å mestre livet. I barnehagen skal barna møte omsorgsfulle, gode, profesjonelle ansatte som involverer barna og bidrar til at individet utvikles gjennom fellesskapet, og fellesskapet blir til av individene.

Tilknytning og trygge relasjoner er bærebjelken for barns trivsel, lek og utvikling i barnehagen og gjennom hele livet. Leken er barnas måte å være i livet på, og den viktigste arenaen for danning, utvikling og læring.

Barns medvirkning

Barn har rett til å medvirke i eget liv. Dette er fastslått i FN's barnekonvensjon. Opplevelsen av reell medvirkning er avhengig av voksnes holdninger. De voksne som omgås barna har makt til å gi eller unnlate å gi barn innflytelse.

Medvirkning betyr ikke full medbestemmelsesrett, men å bli hørt, anerkjent og involvert i beslutninger. Medvirkning kan også være å få et nei, men på en måte som viser at barns synspunkter er tatt på alvor.

Barns medvirkning handler om samarbeid mellom barn og voksne for å skape gode hverdager.

Det handler om hvordan voksne møter barn i interaksjonene og anerkjenner deres perspektiver.

Barns medvirkning innebærer også ansvar – barn må bidra i fellesskapet.

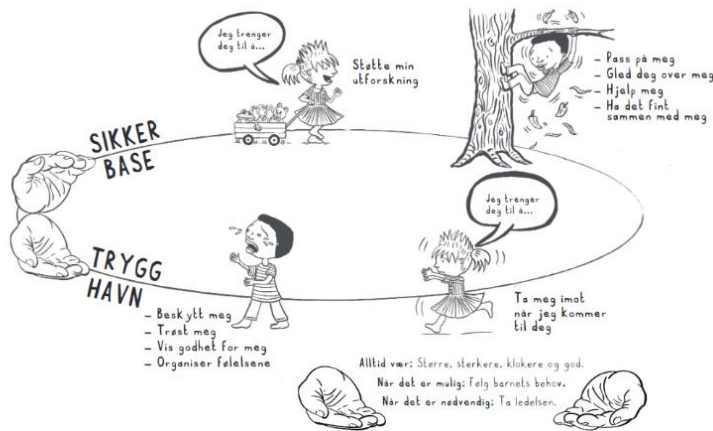
Det pedagogiske ansvaret ligger hos de voksne. Det er viktig at barn ikke må mene noe om forhold de ikke har forutsetninger for å mene noe om, ei heller måtte ta ansvar for noe de ikke skal ha ansvar for. Personalet må derfor ha et bevisst forhold til og vite både når barn skal medvirke og når de ikke skal medvirke. Dette krever profesjonelt skjønn fra de ansatte.

- Avdelingenes / basenes planer bør vise hvordan de arbeider med medvirkning
- Personalet på avdelingen/basen må jevnlig se på egen praksis og reflektere sammen om voksnes holdninger og barnas reelle medvirkning
- Systematiske barnesamtaler, observasjoner og relasjonskartlegginger benyttes for å bidra til å gi innsikt i hvordan barn opplever å ha reell medvirkning
- Barna (de eldste) kan involveres i foreldresamtaler for å gi sin stemme til samtalen om egen hverdag

TRYGGHET OG RELASJONSBYGGING

Kvaliteten på samspill og interaksjoner mellom barn og voksne er den viktigste faktoren for at barnehagen skal være en arena hvor ALLE barn opplever trivsel, utvikling og har det trygt og godt. Trygg tilknytning og gode relasjoner er en forutsetning for at barns lek, utforskning og læring.

(Cooper, Hoffman og Powell)

For å skape trygg tilknytning og gode relasjoner mellom barn og voksne, er det viktig at voksne forstår barnas behov. Trygghetssirkelen er et verktøy som bidrar til at ansatte får økt forståelse for barns atferds kommunikasjon og relasjonsbehov.

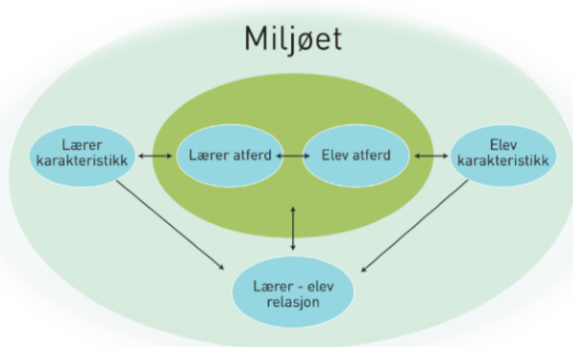
Personalet skal være en **sikker base** for barna når de er «oppe på sirkelen». De skal være sammen med barna i lek og hverdagsaktiviteter og støtte barnas utforskning, glede seg over og ha det fint sammen. I tillegg sikre at barna har det trygt og at sikkerhet ivaretas. «Nede på sirkelen» skal personalet være en **trygg havn** når barna trenger trøst og beskyttelse eller trenger hjelp til å organisere følelsene sine.

- Alle ansatte kjenner godt til Trygghetssirkelen og skal lese boken «Se barnet innenfra»
- Den enkelte ansatte jobber mot et bevisst og reflektert forhold til egen «Haimusikk» (årsaker til egne reaksjonsmåter)
- Barnehagene våre har minst en sertifisert COS-P veileder
- Trygghetssirkelen ligger til grunn for barnehagenes rutiner for tilvenning, tilknytning og overganger

Barnehagen er en verden av relasjoner. Et profesjonelt barnehagepersonale skal sikre nære og trygge relasjoner til alle barn. Noe som bidrar til å støtte barnas følelser, sosiale fungering, opplevelse av glede og trivsel samt gir barna viktig motivasjon for læring og utvikling.

Denne modellen av Wubbles et al (2015) benyttes i personalgruppa for å øke forståelsen og se sammenhenger mellom interaksjoner og relasjonsbygging.

Modellen illustrerer hvordan relasjoner utvikles gjennom kvaliteten på interaksjonene. Med interaksjoner menes et hvert møtepunkt mellom mennesker over tid. Modellen bruker begrepene lærer/elev; noe vi kan «oversette» til barn/ansatt o.a. Hver interaksjon er byggesteiner i utviklingen av relasjoner. Dette må forstås sirkulært, det vil si at menneskene i interaksjonene påvirker hverandre gjensidig. Ansatt påvirker barnet og barnet påvirker den

ansatte. Kvaliteten i en relasjon blir skapt gjennom disse interaksjonene, og vil også være med å legge føringer for den neste interaksjonen. Modellen viser også at karakteristikk/ personlighetstrekk ved den enkelte også er med på å påvirke interaksjonene framover og kvaliteten på relasjoner.

- Personalet skal vise relasjonelt mot og klokskap, og ta ansvar for å reparere relasjoner etter konflikter og utfordrende situasjoner både til barn, kollegaer og foresatte
- Barnehagen skal jobbe aktivt med å forebygge, stanse og følge opp krenkelser, mobbing, utestengelser og uheldige samspillsmønstre
- Personalet hjelper hverandre til å bli / være gode relasjonelle- og språklig rollemodeller

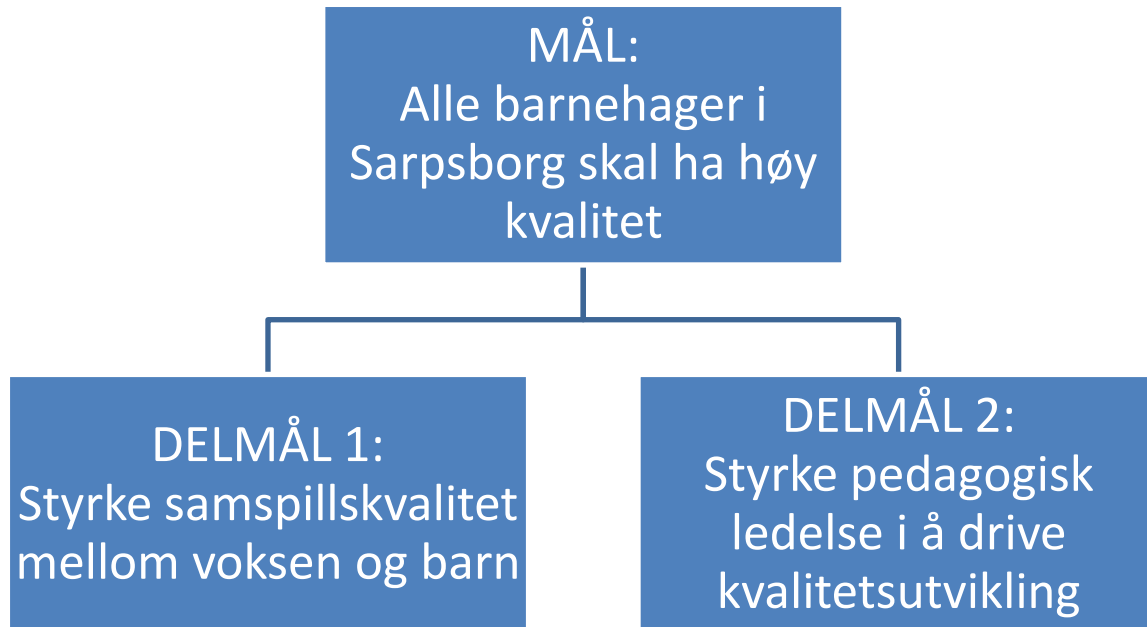
PEDAGOGISK PROGRESJON OG OVERGANGER

Gjennom barnehagens innhold og arbeidsmåter vil barna oppleve naturlig progresjon. Barna utvikler seg og lærer ut fra sine egne forutsetninger, interesser og utviklingsnivå. Et profesjonelt barnehagepersonale kjenner hvert enkelt barn godt og vet når de skal utfordre og pushe barnet for å bidra til læring og utvikling.

Oppstart, tilvenning og overganger (bytte avdeling og skolestart) er særlig avgjørende perioder og krever god planlegging og tilrettelegging. Trygghetssirkelen legges til grunn for å gjøre disse periodene så gode som mulig for hvert enkelt barn. Vi forsøker å ta individuelle hensyn og tilpasse dette ut fra barnas behov. Overgang til skole følger også rutinebeskrivelse Årshjul for overgang barnehage – skole og sfo.

KVALITETSUTVIKLING

Barnehagene våre er en del av Kompetanseløftet SAMMEN OM – trygghet, tillit, lek og læring. Dette er et felles kvalitetsutviklingsarbeid for alle barnehagene, PPT og spesialpedagogikk førskole i Sarpsborg. SAMMEN OM er planlagt å vare i 3 år, fra 2024-2027, og er et trepartssamarbeid med Læringsmiljøsentret og Regionsenteret for barn og unges psykiske helse (RBUP).

Delmål 1:

Sentralt i SAMMEN OM er observasjonsverktøyet CLASS (Classroom Assesment Scoring System). Dette er et anerkjent og forskningsbasert verktøy som har søkelys på god samspillskvalitet mellom voksne og barn.

CLASS er sammen med Trygghetssirkelen (COS) grunnmuren i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Vi skal jobbe med å skape en kultur preget av høy kvalitet i interaksjonene mellom menneskene på kryss og tvers uansett hvem man møter. Høy interaksjonskvalitet, danner grunnlag for gjensidig gode relasjoner. Dette er en tosidig investering som er viktig for både voksen-barn, barn-barn, ansatte-foresatte og kollegaer imellom.

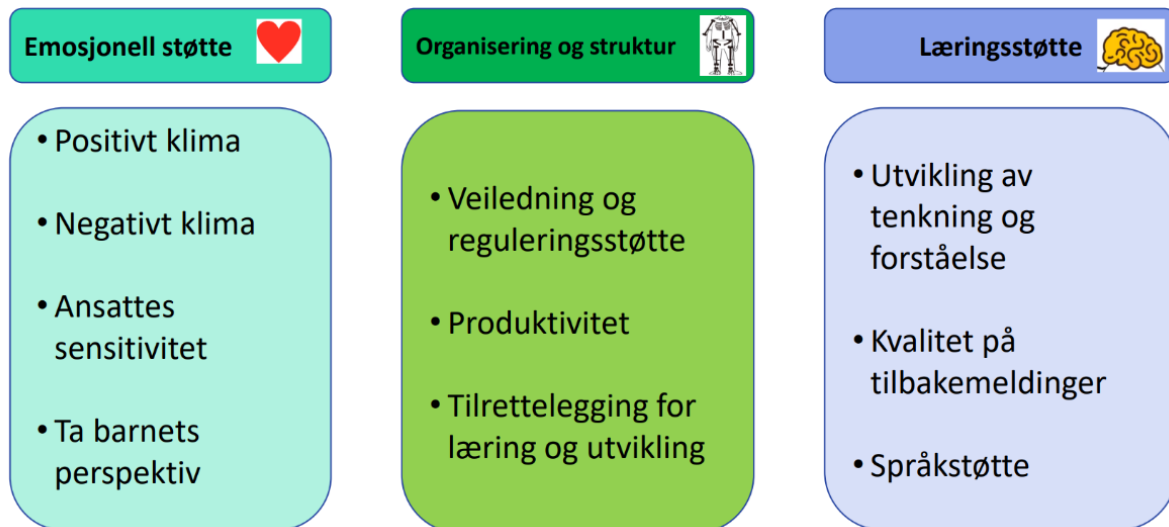
God samspillskvalitet bidrar til:

- ♥ Inkludering
- ♥ Livsmestring
- ♥ Mestringstro

CLASS er delt inn 3 ulike domener. Hvert domene har flere dimensjoner, som videre er brutt ned i adferdsmarkører med konkrete beskrivelser av praksishandlinger som bidrar til høy samspillskvalitet.

(La Paro, Hamre og Pianta, 2012)

SAMMEN OM-planen tar for seg hvert enkelt domene. Alle ansatte får faglig påfyll, og det jobbes strukturert på mange arenaer for å skape felles forståelse og utvikling av praksis.

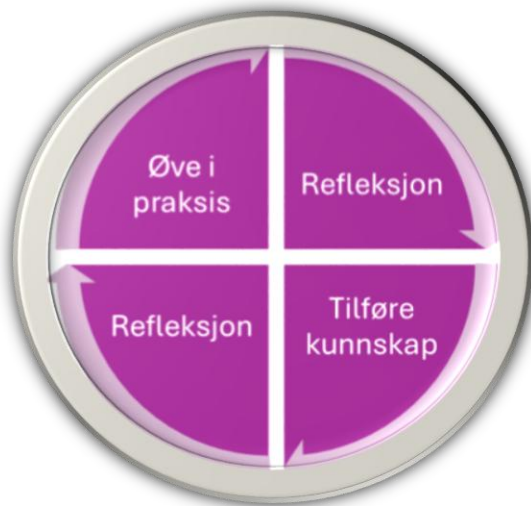
Delmål 2:

Styrke pedagogisk ledelse og drive kvalitetsutvikling

Kompetanseløftet involverer ALLE ansatte i barnehagene.

De pedagogiske lederne har en sentral rolle som drivere av pedagogisk utviklingsarbeid på sine baser/avdelinger. En pedagogisk leder fra hver avdeling/base deltar i nettverksgrupper og får veiledning av utnevnte mentorer.

Barnehagene har SAMMEN OM implementeringsplan. Dette er en «bevegelig» plan som setter rammer og struktur for kvalitetsarbeidet.

Arbeidsmåter i SAMMEN OM

Denne modellen viser hvordan vi jobber med utviklingsarbeid i våre barnehager.

På alle våre møtearenaer reflekterer personalet rundt sin egen, kollegaers og avdelingens/basens praksis. Alle ansatte skriver praksisfortellinger som brukes som refleksjonsgrunnlag. Det tilføres kunnskap gjennom forelesninger, faglig input på personalmøter, lesing av faglitteratur, podkaster m.m.

Gjennom ulike refleksjonsmetoder, tilbakemeldinger, veiledning og coaching knyttes ny kunnskap sammen

med ansattes praksis / væremåte / samhandling med barna og sammen finner vi ut hvilke områder den enkelte ansatte, basen/avdelingen må øve mer på for å samsvare bedre med adferds markørene knyttet til de ulike dimensjonene i CLASS.

Barnehagene våre er profesjonelle lærende fellesskap, hvor vi lærer og utvikler oss både individuelt og sammen. Gjennom systematisk pedagogisk arbeid og refleksjon, utvikles et felles profesjonelt språk og felles pedagogisk praksis, basert på forskning.

SPRÅK OG SPRÅKARBEID

Sarpsborg kommune har søkelys på tidlig innsats i barnehagen. En ny språkveileder er under utarbeidelse (2026). Denne skal bidra til kvalitet og systematikk i barnehagenes språkarbeid, slik at alle barn får gode forutsetninger for språkutvikling, deltakelse og læring.

Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling. Barn lærer språk best gjennom å være språklig aktive. (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2017)

Språk skapes i samspill. Et rikt språk starter med nysgjerrige voksne som undrer seg og stiller spørsmål uten «riktige» svar. I barnehagen skal vi sikre at alle barn opplever å være inkludert i fellesskapet. ASK (Alternativ Supplerende Kommunikasjon) benyttes som en hjelp til at barna kan gjøre seg forstått og bli forstått.

Lek, hverdagsaktiviteter og hverdagssamtaler benyttes bevisst for å «bade» barna i språk. Språkarbeidet og dokumentasjon av dette tydeliggjøres gjennom avdelingenes/basenes periodeplaner

- Vi snakker **med** og ikke **til** barna. Barna lyttes til og voksne anerkjenner og er lydhør for alle uttryksformer
- Ansatte språksetter, benevner og forklarer for barna.
- Et rikt språk benyttes; vi unngår forenklinger som f.eks. vov-vov, pipp-pipp
- Årvåkne og lydhøre ansatte hjelper og støtter barna til å utvikle et språk for å uttrykke sine følelser.
- Vi bruker rim, regler, sang, musikk, bøker og eventyr.
- Barnas naturlige interesse for skriftspråk og frihåndstegning stimuleres for å hjelpe barna til å uttrykke seg
- Tilrettelagte barnesamtaler benyttes sammen med de største barna.

SOSIAL KOMPETANSE OG SOSIALE FERDIGHETER

Rammeplanen (2017) sier at sosial kompetanse er en forutsetning for å kunne fungere godt sammen med andre. Gjennom lek og samhandling som finner sted i barnehagehverdagen lærer barna viktige sosiale ferdigheter, som bidrar til utvikling av sosial kompetanse.

Eksempler på grunnleggende sosiale ferdigheter barna lærer i førskolealder:

- Blikkontakt
- Turtaking
- Ta kontakt med andre
- Lytte
- Hilse
- Dele m.m

Sensitive og tilstedeværende voksne støtter og veileder barna gjennom både lek, planlagte aktiviteter og hverdagsaktiviteter i hvordan de tar i bruk sine sosiale ferdigheter. Det er gjennom å øve på og vurdere når og hvordan man bruker sosiale ferdigheter at god sosial kompetanse utvikles.

TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø, dette er lovfestet gjennom barnehageloven. Dette handler om at barn skal trives, føle seg trygge og oppleve glede i lek og hverdagsliv. Det er viktig at barnehage og foreldrene jobber sammen for å skape et trygt og godt barnehagemiljø for ALLE barn.

Dersom vi i barnehagen finner ut at et barn kanskje ikke har det så bra, har vi en plikt til å melde fra og undersøke. Vi må sammen med barn og foreldre forsøke å finne ut hva som skjer, og hva vi kan gjøre for å hjelpe barnet.

Barnehagen har fastsatte rutiner i saker som handler trygt og godt barnehagemiljø.

BARNEHAGEN SOM FOREBYGGENDE ARENA

Barnehagen som forebyggende arena fastslås gjennom barnehageloven §2. Et mål i kommunens handlingsplan beskriver også dette; «Sarpsborg kommune skal yte tidlig og helhetlig støtte til barn og unge og deres familier, for å fremme god helse og forebygge behov for mer omfattende hjelp».

Siden de aller fleste barn i førskolealder går i barnehage blir barnehagen er viktig arena for tidlig innsats og forebyggende arbeid. Gjennom å fremme inkludering, sosialt samspill og språkutvikling tidlig, bidrar barnehagen til å utjevne sosiale forskjeller og forebygge utenforskap og psykiske helseutfordringer senere i livet.

Gjennom et kompetent barnehagepersonale skal barnehagen fange opp tidlige signaler om språkvansker, adferdsendringer og omsorgssvikt. I samarbeid med barnas foresatte og andre samarbeidsinstanser bidrar barnehagen til at barn som trenger det får god og riktig hjelp til utvikling og viktige forutsetninger for et godt liv.

LIVSMESTRING OG HELSE

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) sier at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Videre er det viktig at barnehagen hjelper barn å utvikle hensiktsmessige strategier for å håndtere motstand og motgang.

Livsmestring og helse er nært knyttet til rammeplanens fagområde kropp, bevegelse, mat og helse. Barnehagene våre er sertifisert som Helsefremmende barnehager. I dette ligger det krav om at barnehagens hverdag og innhold bidrar til et sunt og variert kosthold og gode matvaner, hygienerutiner som forebygger sykdom samt rikelig med muligheter for at barna kan være fysisk aktive og gis rom for ro og hvile når de har behov for det.

- Friluftsliv og uteglede, i alle årstider og i all slags vær skal være en del av hverdagen til alle barn
- Naturen og nærmiljøene rundt barnehagene våre benyttes aktivt
- Vi følger opp Helsedirektoratets retningslinjer for mat og måltider i barnehagen.

SAMARBEID**Samarbeid mellom hjem og barnehage**

Barnehageloven fastslår at hjemmet og barnehagen sammen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Det er felles ansvar for å barnas trivsel og utvikling. Barnehage – hjem samarbeidet skal alltid ha barnets beste som formål.

- Barnehagen og hjemmet har gjensidig ansvar for å bidra til gode og trygge levere- og hentesituasjoner
- Vi skal ha hensiktsmessige systemer for å sikre god og nødvendig informasjonsmengde og informasjonsflyt
- Foreldresamtaler gjennomføres 2 ganger pr år, og er en viktig arena for samarbeid, informasjonsutveksling, medvirkning og relasjonsbygging hjem-barnehage. De eldste barna kan delta i samtalen når det er ønskelig og hensiktsmessig.
- Barnehagen samarbeider tett med FAU. Samarbeidsutvalget (SU) har 3 møter pr år.
- Udir's foreldreundersøkelse gjennomføres årlig, og benyttes som utviklingsverktøy

Samarbeid og samhandling med andre instanser / aktører

Når det er nødvendig og hensiktsmessig samarbeider barnehagen med andre instanser. Lov om barnehager nevner:

- opplysninger til den kommunale helse- og omsorgstjenesten og sosialtjenesten
- opplysningsplikt til barnevernstjenesten
- pedagogisk psykologisk tjeneste er sakkyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp, og bistår barnehagen med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge tilbudet for barn med særlige behov

Andre:

- familiesentre
- oppveksttjenester for råd, veiledning og bistand i ulike saker
- videregående skoler og ungdomsskoler (utplasseringer)
- opplæringskontor – lærlingeordning
- høyskoler – partnerskap / praksisbarnehage for barnehagelærerstudenter

KILDER

Lov om barnehager, 2024

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2017

Sarpsborg kommune; Plattform for ledelse og medarbeiderskap, Vi i Sarpsborg

Sarpsborg kommune; Handlingsplan 2026-2029 med årsbudsjett

Brandtzæg, Torsteinson, Øiestad: Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen (2021)

Buøen, Drugli, Lekhal: Bedre samspillskvalitet (2024)

RBUP Øst og Sør: Kvalitetsarbeid i barnehagen

